

d) En Yüksek Oy Yöntemi:

Açıkta kalan milletvekilliklerinin en yüksek oyu almış olan partiye verilmesi yöntemidir. Burada artık oyun sayısı önemli değildir. Dolayısıyla, yöntem büyük partilerin yararınadır. Temsilciliklerin dağılımı ile alınan oyun orantılı olmaması, adaletsiz sonuçlar doğurmaktadır.

C) ARTIK OYLARIN KENDİ İÇİNDE DEĞERLENDİRİLDİĞİ SEÇİM YÖNTEMLERİ

a) d'Hondt Yöntemi

Bu yöntem, nispi temsilin, artık oylar sorunu olmayan bir yöntemidir. Bu yöntemde ülke, birden çok milletvekili çıkaran seçim çevrelerine ayrılır. Partiler adaylarını listeler halinde seçmenlere sunarlar. Oylama sonunda, seçim çevrelerinde aldıkları oylar önce 1'e, sonra 2'ye, sonra 3'e... o seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısına ulaşıncaya kadar bölünür. Elde edilen tüm rakamlar büyükten küçüğe doğru sıralanır. Daha sonra en büyükten başlanarak çıkacak milletvekili sayısı kadar rakam ayrılır ve bu oy sıralarının ait olduğu parti listeleri temsilcilikleri kazanmış olur. Bir örnekle açıklanacak olursa,

5 milletvekilinin seçileceği bir seçim çevresinde, seçime katılan 4 partinin aldığı oyların,

A: 172.000 B: 112.000 C: 76.000 D: 40.000 olduğu farzedilirse, bu oyların bölme işlemi gerçekleştirildiğinde;

Partiler	1	2	3	4	5
A	172.000	86.000	57.333	43.000	34.400
B	112.000	56.000	37.333	28.000	22.400
C	76.000	38.000	25.333	19.000	15.200
D	40.000	20.000	13.333	10.000	8.000

rakamları elde edilir. Elde edilen bu rakamların en büyük beş tanesinin (koyu renk olanlar) isabet ettiği partiler o kadar sayıda milletvekilliği kazanmış olurlar. Buna göre A Partisi 3, B Partisi 1 ve C Partisi 1 milletvekilliği kazanmış olur.

d'Hondt yöntemi, örnekten de anlaşılabilceği gibi büyük partiler lehine bir yöntemdir. Hatta, büyük partilerin aşırı temsiline yol açtığı ve bu özelliği ile nispi temsil olarak bile adlandırılmayacağı şeklinde eleştirilmektedir. Türkiye'de 1961 seçimleriyle uygulamaya başlanan d'Hondt sistemi, 1983 sonrasında getirilen çift baraj (ülke ve seçim çevresi barajları) uygulamasıyla birlikte halen uygulanmakta olan bir yöntemdir.

b) Saint – Ligue Yöntemi

d'Hondt yönteminin daha çok büyük partiler yararına olması, bir eksiklik olarak değerlendirilmiş ve küçük partilerin de parlamentoda temsil edilmelerini sağlamak üzere, Fransız Saint – Ligue tarafından başka bir yöntem geliştirilmiştir. Yöntemin d'Hondt'tan tek farkı 1,2,3,4 ... yerine 1,3,5 ... gibi tek sayılarla yapılmasıdır. Saint Ligue yönteminde daha sonra yapılan değişiklikle bölme işlemine 1.4 ile başlanmaktadır. Buna **Değiştirilmiş Saint Ligue Yöntemi** denmektedir. D'Hondt yönteminde sandalyelerin partilere maloluşu arasında bir fark olmazken, Saint Ligue'de her yeni sandalye partilere daha fazla oya malolmaktadır.

Örneğin, eğer ilk sandalye bin oyla kazanıldıysa, ikinci sandalye (1.000x2:3=1500 oyla), üçüncü sandalye ise

(100x5:3=1667) oyla kazanılmaktadır. Bu yüzden küçük partilerin sandalye elde etmeleri kolaydır.

Bir örnekle, her üç yöntemle hesaplama yapıldığında partilerin kazanacağı milletvekili sayısının nasıl değiştiğini göstermeye çalışalım. Toplam 200.000 oyun kullanıldığı ve 5 milletvekili çıkaran bir seçim çevresinde partilerin aldığı oylar:

A: 86.000 B: 56.000 C: 38.000 D: 20.000'dir. Buna göre:

d'Hondt	1	2	3	4	5
A	86.000	43.000	28.666	21.500	17.200
B	56.000	28.000	18.666	14.000	11.200
C	38.000	19.000	12.666	9.500	7.600
D	20.000	10.000	6.666	5.000	4.000

Örneğimiz, d'Hondt yöntemi uygulandığında, tablodan da görüleceği gibi, A Partisi 3, B Partisi ile C Partisi birer milletvekili kazanmaktadır.

Saint Ligue	1	3	5
A:	86.000	28.666	17.200
B:	56.000	18.888	11.200
C:	38.000	12.666	7.660
D:	20.000	6.666	4.000

Örneğimiz Saint Ligue yöntemine uygulandığında A Partisi 2, diğer üç parti birer üyelik kazanmış olurlar.

Değiştirilmiş Saint Ligue:

	1.4	3	5
A:	61.428	28.666	17.200
B:	40.000	18.888	11.200
C:	27.142	12.666	7.660
D:	14.825	6.666	4.000

Örneğimiz Değiştirilmiş Saint Ligue yöntemine uygulandığında A ve B partileri 2, C Partisi ise bir üyelik kazanmış olur.

NİSPİ TEMSİL SİSTEMİNİN ÜSTÜNLÜK VE SAKINCALARI

Nispi temsil sistemi de çoğunluk sisteminde olduğu gibi bazı bilim adamlarınca savunulmakta, bazıları tarafından da eleştirilmektedir.

* Nispi temsil sistemini savunanların bu sistemin üstünlüğü olarak vurguladıkları en temel nokta 'adalet' kavramı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu sistemle partilerin aldıkları oy oranında parlamentoda temsil edilmeleri, yani 'temsilde eşitlik', nispi temsil sisteminin adil bir sistem olduğu görüşünün desteklenmesini sağlar.

* Nispi temsil sistemini savunanlara göre, bu sistem uygulandığında hiç bir siyasi güç veya görüş toplumda tekel oluşturmaz. Ülkedeki her siyasi görüş parlamentoda temsil olanağı bulur. Yani azınlıkların temsil edilmeleri de mümkün olur.

* Bu sistemde aşırı ya da eksik temsil olgusuyla karşılaşılmaz. Seçmenlerin kullandığı hiç bir oy temsilsiz kalmaz veya temsil edilmeyen oy sayısı çok düşük olur.

* Sistemin üstünlüğü olarak ileri sürülen bir başka konu da nispi sistem uygulamasında seçmenlerin oyuna sunulanın tek tek adayların kişiliği değil, siyasi fikir ve düşünceler olduğudur. Nispi temsil modern toplumların gereği olan fikirler oylaması olarak değerlendirilmektedir.